

Relatories de les ConversESS Fira Literal 2026

Fira d'idees i llibres radicals
<https://literalbcn.cat/>

RELATORIA II

“Economia de guerra o economia solidària? El cooperativisme com a resistència econòmica davant el nou cicle de militarització”

Amb aquesta conversa analitzarem el context de militarització amb dispositius públics com el Pla ReArm a escala europea o les iniciatives de la Generalitat per impulsar les indústries duals, és a dir, les que mantenen una estructura d'ús civil però amb la possibilitat de comercialitzar productes d'ús militar. Partint d'aquest context, analitzarem l'estructura financera que sosté aquest tipus d'inversions empresarials i les alternatives des de l'economia social i solidària (ESS) i les finances ètiques. Per cloure la conversa, reflexionarem sobre la possibilitat de fer conversions industrials mitjançant cooperatives o altres fórmules jurídiques de l'economia social i solidària.

Ponents:

- **Tomàs Gisbert**, diplomad en estudis empresarials i investigador del Centre Delàs d'Estudis per la Pau.
- **Núria Arboles**, responsable d'economia i finances de Setem Catalunya i membre de l'associació FETS – Finançament Ètic i Solidari.
- **Karim Sabni**, president de Coop57 i implicat en altres cooperatives com IDÀRIA, de la qual és CEO.
- *(per motius personals no va poder acudir a la taula)* **Alfons Pérez**, especialista en transició energètica i justícia climàtica i membre de l'Observatori del Deute en la Globalització.

Moderació i relatoria: **Jordi Pascual**, Periodista del diari assembleari local *elCugatenc*, implicat en espais de l'economia social i solidària com el pol cooperatiu la Politja i membre de la Universitat Internacional de la Pau (Unipau).

Vídeo del debat: [Economia de guerra o economia solidària? El cooperativisme com a resistència econòmica davant el nou cicle de militarització.](#) (També disponible al canal de Youtube).

INTRODUCCIÓ I EL RELAT MEDIÀTIC DE LA GUERRA

El moderador Jordi Pascual dona la benvinguda a la taula rodona i presenta les persones assistents. Explica els temes que es tractaran a la taula i excusa l'absència d'Alfons Pérez. L'objectiu de la taula és tractar en un primer bloc el context militarista creixent a Europa per passar a parlar del finançament que el fa possible, un bloc que protagonitzarà Tomàs Gisbert com a investigador del Centre Delàs.

El segon bloc tractarà els dispositius de finances ètiques i campanyes com la de **Banca Armada**. Pretén aprofundir en la possibilitat dels usuaris de defugir l'entramat bancari i financer que inverteix en armament i aborda la capacitat d'inversió –i els límits– de projectes socials i/o que aporten una transformació del sistema econòmic. El tercer bloc esdevé una anàlisi de les possibilitats de fer conversions industrials de la indústria

armamentística o amb aplicacions militars cap a altres activitats des de les fórmules pròpies de l'economia social i solidària.

Per introduir la temàtica, el moderador explica el context comunicatiu en relació amb la militarització. Cita l'estudi *Els mitjans davant del projecte de remilitarització d'Europa*, elaborat per laFede.cat i el Grup de Periodistes Ramon Barnils el 2024, i redactat pel periodista Joan Canela. Aquest estudio mostra que un 80,5% dels articles analitzats presenten la guerra com un fenomen natural inesquivable. Davant d'això, adverteix el moderador, la remilitarització es presenta com l'única via possible i, per tant, els mitjans reproduïxen aquest posicionament i renuncien a ser plataformes de veus diverses que fomenten el debat públic. En última instància, això suposa centrar-se en els **impactes econòmics de la indústria armamentística**, però no en les víctimes que genera allà on s'empra l'armament que produeixen.

L'APOSTA INSTITUCIONAL PER LA INDÚSTRIA DE DEFENSA

A la presentació, Pascual adverteix que dos anys després (aquest 2026) la Generalitat de Catalunya ha organitzat les jornades *Oportunitats empresarials en el sector de la seguretat i la defensa a Catalunya* i la Cambra de Comerç ha elaborat un estudi sobre el potencial del sector en què s'identifiquen 812 empreses amb un potencial de generar un volum d'activitat de 1.000 milions d'euros i 10.000 llocs de treball.

Quan els mitjans han explicat aquest informe han sorgit titulars com *Catalunya busca l'encaix industrial en la defensa (La Vanguardia)*, *Catalunya aspira a créixer en 1.000 milions d'euros anuals i 10.000 llocs de treball si desplega la indústria de Defensa (El Periódico)* o *Oportunitats empresarials en matèria de defensa i seguretat* (títol amb què ha quedat penjada una connexió en directe des de les jornades de la Generalitat al web de 3Cat).

El moderador clou la introducció plantejant que aquest és el context mediàtic i de discurs públic en què es produeix la taula rodona, és a dir, un corrent general de legitimació de la indústria amb aplicacions militars.

EL CONTEXT DE REARMAMENT I L'ESPIRAL DE LA POR

Tomàs Gisbert explica que el cap de l'Estat francès ha dit que la ciutadania ha d'estar disposada a perdre fills en conflictes bèl·lics i que hi ha **un discurs creixent de tornada de la guerra a Europa**. Cita Rafel Poch dient com Europa interpreta la invasió de Rússia sobre Ucraïna i el rearmament que es produeix amb la possibilitat d'una guerra el 2030, fet que obre la porta a possibles «atacs preventius» per part de Rússia. Defineix aquest context com un clima de por que afavoreix la militarització amb propostes **com arribar a un 5% del PIB per a la despesa militar**.

Sobre el **Pla ReArm**, explica que es basa en 800.000 milions d'euros que no cal que respectin el sostre de dèficit dels països comunitaris. D'aquests, 400.000 milions seran gestionats pel Fons de Desenvolupament Regional, que té l'objectiu d'equilibrar les economies, de manera que es fomenta que les regions més desfavorides accedeixin a

aquests fons. Són diners que segurament es pagaran amb deute públic, un increment impositiu i/o la retallada de la despesa social, com ja ha fet Alemanya en sanitat i educació. A ulls de Gisbert, és una decisió que treu seguretat humana. El ponent també qüestiona el retorn del servei militar, que esdevé un risc per al jovent. En el cas d'Alemanya, es prepara un registre de joves per saber qui estaria disposat a participar en l'exèrcit i quines persones no haurien de participar-hi per evitar la disrupció.

La guerra directa és possible amb una espiral creixent («el que a tu et crea seguretat, genera inseguretat en l'adversari»), que Gisbert considera que en gran mesura es basa en no haver creat una política de seguretat conjunta de tot Europa, ja que s'ha aïllat Rússia i s'ha afavorit la creació de **dos blocs en conflicte**. L'altra opció de la indústria militar és l'exportació d'armament, generalment a països que ja estan en conflicte.

EXTRACTIVISME, INDÚSTRIA DUAL I RESPONSABILITAT BANCÀRIA

L'expert adverteix que la indústria militar demanda materials com el coure i terres rares, fet que afavoreix l'extractivisme que, alhora, és font de conflictes i té un gran impacte ambiental i social («la maledicció de la riquesa»). El Centre Delàs, amb Greenpeace i altres organitzacions, ha impulsat la campanya *Desmilitaritzar és descarbonitzar per denunciar la manca de dades sobre l'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle* dels exèrcits i de les guerres.

Sobre la branca industrial, Gisbert explica què significa **indústria dual**, un terme emprat en el relat favorable a la potenciació de la indústria militar a Catalunya: aquella que té ús civil però també aplicacions militars. El ponent recorda que el 2016 el Parlament de Catalunya va aprovar una moció amb la CUP, PSC, Junts, ERC i Ciutadans perquè no s'impulsés la indústria militar al país. El Parlament també ha impulsat la llei de foment de la pau i un pla director de pau. L'aposta per la remilitarització contradiu aquests posicionaments.

Finalment, en relació amb el finançament privat de la indústria militar, ha assenyalat la participació del Santander, BBVA i CaixaBank com a grans finançadors amb la compra de bons i crèdits. El Centre Delàs ha rastrejat el finançament de les armes i bombes que ha emprat Israel en els bombardejos de Gaza, de nou amb els **grans bancs com a grans finançadors** de la mà de fons d'inversió. Per això explica que hi ha una part de responsabilitat individual sobre on dipositem els nostres estalvis, perquè l'obertura d'un compte en sucursals locals d'aquests grans bancs acaba afavorint les inversions armamentístiques.

Recorda que, de la mà d'entitats com Setem o l'ODG, fa 20 anys que van impulsar la campanya de Banca Armada, amb què acudeixen a les juntes d'accionistes dels grans bancs gràcies a la cessió d'accions de particulars per denunciar el finançament militar. El moderador respon que hi ha vídeos de les intervencions (com una de Maria Serra a la junta d'accionistes del Banc Sabadell) en què es veu la sorpresa dels assistents. Gisbert recorda que inicialment els accionistes esperaven que la campanya durés un o dos anys, però s'ha alagrat **dues dècades amb l'objectiu de promoure la banca i el finançament ètic**.

L'ALTERNATIVA DE LES FINANCES ÈTIQUES I EL BARÒMETRE SOCIAL

Per introduir aquest bloc, Pascual interpel·la Núria Árboles basant-se en l'**escàner de les finances ètiques impulsat per FETS**, on es puntua el nivell ètic de diverses entitats bancàries, caixes i de finançament. La ponent respon que repensen com fer el càlcul perquè hi ha entitats cooperatives que, per altres aspectes, tenen una puntuació lleugerament més baixa. Per evitar que només hi hagi tres o quatre entitats de finances ètiques amb una puntuació alta, les ajudaran a pujar en puntuació. A l'escàner s'analitzen aspectes com els models de governança i on s'inverteixen els diners.

Árboles defensa que les entitats ètiques tenen capacitat de finançament per suplir algunes de les activitats no nocives que hores d'ara finança la banca armada i que, per aconseguir-ho, fan campanyes d'incidència com reunions amb les universitats per desvincular els carnets universitaris de la banca tradicional.

La ponent explica que FETS també impulsa el *Baròmetre de les finances ètiques*, que permet analitzar els impactes positius de la banca i les finances ètiques. El 2024 hi havia 193.000 persones usuàries o sòcies, es gestionaven 2.411 milions d'euros d'estalvi i es van facilitar 9.160 projectes socials. Són xifres que s'han duplicat durant els darrers deu anys, tot i que ara hi ha un estancament. Hi ha projectes cooperatius robustos que han estat finançats plenament per finances ètiques i fórmules paral·leles com els micromecenatges. Això és possible, defensa Árboles, perquè s'ha guanyat confiança en les finances ètiques.

EL MODEL COOP57 I ELS LÍMITS DE LA CONSCIÈNCIA INDIVIDUAL

Karim Sabni explica que Coop57 té més de 72 milions d'euros d'estalvis i 52 milions en préstecs vius, fet que ha permès sostenir més de 5.000 vides. L'entitat va néixer del tancament de l'Editorial Bruguera, amb l'acomiadament de més de 2.000 persones. Vuitanta d'aquestes van fer vagues i van guanyar un judici amb indemnitzacions importants que van esdevenir el primer capital social de Coop57. Per escollir els projectes que cal finançar, la cooperativa té una comissió social que avalua el projecte i el seu impacte social, ambiental, feminista i antiracista. Sabni assegura que es descarten molt pocs projectes perquè la majoria tenen ganes de tenir impacte social i sostenir vides.

El moderador planteja que, des de la responsabilitat individual, també es poden trobar impediments en funció dels serveis que ofereix cada entitat bancària o de finances: hipoteques, datàfons... Árboles defensa que, més enllà de les limitacions que pugui haver-hi i que s'han de superar a mesura que la banca i les finances ètiques es consoliden, primer cal crear consciència de l'impacte de les accions individuals. Sobre els serveis disponibles, reconeix que hi ha esculls, per exemple, per aconseguir hipoteques a través de les finances ètiques, però això no ha de frenar altres mesures com ara ingressar els estalvis a Oikocredit o Coop57.

Finalment, Pascual planteja que les entitats de finances ètiques tenen molts menys recursos que la banca tradicional per fer difusió i, per tant, els és més difícil créixer.

Sabri respon que el boca-orella és clau per explicar els impactes de l'estalvi amb projectes específics, però reconeix que una bona part de la població no coneix el model i segurament no sap que els seus estalvis estan servint per finançar la indústria armamentística. Una de les claus és tractar temes de debat i preocupació ciutadana, com ho és l'habitatge, que es pot fomentar a través del finançament a projectes d'habitatges cooperatius. Tot i això, defensa que **les entitats ètiques poden oferir pràcticament tot el que ja ofereix la banca capitalista** i que, quanta més gent s'hi sumi, més mesures es podran prendre.

EL REPTE DE LA CONVERSIÓ INDUSTRIAL CIVIL

Per obrir el darrer bloc, Pascual planteja que, si l'aspiració és no tenir indústria armamentística o amb aplicacions militars, cal tenir cura dels llocs de treball, argument habitual per a la instal·lació o manteniment d'activitats industrials nocives. Quin és el paper que pot jugar el cooperativisme i l'economia social i solidària en aquests processos? Suposaria que els treballadors que corren el risc de perdre la feina no només la mantenen sinó que, a més, passen a ser copropietaris de la nova activitat.

Gisbert explica que la indústria armamentística a Catalunya factura 22,8 milions d'euros, el 0,8% de tota la producció militar de l'Estat. És a dir, el país no ha necessitat la indústria militar per desenvolupar-se. L'expert explica que ara s'empra el terme *conversió* i no *reconversió*, perquè el segon està marcat per aspectes negatius com la pèrdua de llocs de treball. És una operació difícil perquè suposa canviar l'activitat amb usos militars per una activitat amb usos civils, just el contrari del que actualment plantegen la Generalitat i la Cambra de Comerç amb la indústria dual. A les, recorda que una conversió no només afecta l'empresa sinó també tota la població de l'entorn que se sosté en relació amb aquesta activitat principal. Cal tenir en ment les comarques i municipis, els sindicats i els drets laborals.

El 1997 es va intentar fer un projecte de reconversió d'Expal (Explosivos Alaveses) amb la complicitat d'un sindicat, però no dels majoritaris. No va ser possible per l'oposició aferrissada de l'empresa. En canvi, hi ha hagut experiències de conversió necessària arran de la caiguda del mur de Berlín, que va obligar a convertir l'activitat de diverses indústries de l'Alemanya Oriental. El cooperativisme pot jugar un paper en aquestes conversions, però Gisbert planteja que la majoria de processos de cooperativització d'empreses existents es donen arran de la fallida de l'empresa o de la fugida dels propietaris.

Memòria històrica, drets laborals i alternatives reals

El representant del Centre Delàs planteja que els treballadors i els sindicats acaben atrapats en la lògica del sistema perquè, quan hi ha un increment de la dinàmica militar, demanen més càrrega de treball per assegurar la feina. Tot i això, en un exercici de memòria històrica, explica que entre un 30 i un 40% de les bombes que es van llançar durant la Guerra Civil Espanyola no van esclatar, moltes d'elles perquè els obrers d'altres països no les activaven i posaven cartells a dins amb lemes com «solidaritat amb els republicans espanyols».

Árboles defensa que el cooperativisme pot ser una resistència, però cal la col·laboració de l'Estat per afavorir la reconversió. Com a FETS, fan incidència política però troben contradiccions perquè, d'una banda, s'afavoreixen lleis a favor de l'economia social i solidària i, de l'altra, s'afavoreix el rearmament. A hores d'ara no hi ha cap cas de conversió industrial des del cooperativisme.

Això no obstant, des d'una perspectiva d'impacte social, explica l'experiència del Grup ECOS, que tenia un lloguer al carrer de Casp, a través de les finances ètiques ha comprat l'edifici a l'Eixample, i quatre cooperatives han pogut comprar un altre edifici darrere del Palau de la Música. És una gran operació que s'ha finançat plenament per les finances ètiques. «Si es pot fer cooperació en aquest sentit, dona esperança», afegeix.

El moderador planteja que també hi ha un debat sobre les prioritats, ja que, amb recursos limitats i sabent els impactes d'una conversió verda que no passi per la reducció del consum energètic, les entitats de finances ètiques han de plantejar-se on dedicar els recursos: potser és més prioritària l'agroecologia que una nova indústria verda. Árboles planteja reptes com el fet que tota la recollida de residus electrònics depengués d'entitats de l'economia social i solidària, cosa que calcula que permetria crear 3.600 llocs de treball per a la reparació i la reutilització.

CONCLUSIONS I TANCAMENT DE LA TAULA

Gisbert, a mode de cloenda, planteja que la indústria militar és ineficient. Posa d'exemple un tanc Leopard, que val 38 milions d'euros, mentre que n'hi ha de producció xinesa per 4 milions. Alhora, és una indústria que depèn plenament de les compres dels estats i, per tant, és dependent de les estructures públiques.

Sabni, també com a tancament, recorda que el cooperativisme va sorgir el 1844 i, per tant, ja té un recorregut històric que l'avalua. Es pregunta què es produeix, per a qui i sota quin control democràtic. Són tres preguntes clau per decidir què es re-industrialitza i què financen les entitats de finances ètiques.

Finalment, Árboles defensa la incidència als centres educatius, on cada cop es parla més de les finances ètiques i no només de l'economia en termes tradicionals. Adverteix que fins fa poc el Banc Sabadell deia que tenia una «política d'inversió en armament no controvertit» —«quin armament no és controvertit?», es pregunta la ponent—, però ara la senyora Botín reconeix obertament que la Unió Europea demana rearmar-se i que la banca tradicional finança més del 70% de les armes que es fabriquen en territori europeu.

APORTACIONS DEL PÚBLIC

Al final de l'acte s'obre un torn d'intervenció dels assistents. Es van tractar les qüestions següents:

- **Les dificultats d'incidir en la banca tradicional:** Gisbert diu que es pot parlar amb entitats bancàries petites. Ha posat d'exemple la Caixa d'Enginyers, a qui el Centre Delàs va detectar una inversió armamentística a través d'un fons

d'inversió. Van parlar amb ells i els van instar a retirar aquesta inversió. També explica que, fins i tot en la banca tradicional, el volum de negoci vinculat a les inversions militars és petit i, per tant, la consciència hauria de permetre prescindir-ne sense grans impactes econòmics. Árboles diu que s'ha de tenir en compte el sector de les assegurances. Com amb Caixa d'Enginyers, es va detectar una inversió en militarització de Laboral Kutxa, fet que es va poder parlar amb els afectats. La interlocució, assegura, és possible amb el sector assegurador.

- **Els mecanismes democràtics perquè el mercat extern no impedeixi l'existència de les cooperatives:** Sabni recorda que les cooperatives es creen sobretot en temps de crisi per garantir llocs de treball, de manera que és una activitat empresarial resilient. Hores d'ara hi ha més de 170.000 persones que treballen a cooperatives arreu de Catalunya i representa un 8% del PIB català. També defensa que moltes empreses petites acaben convertint-se en cooperativa per evitar precaritzar el lloc de feina amb una lògica eminentment productiva.
- **Les institucions públiques i 'think tanks' i la indústria de doble ús:** Gisbert respon que quan es va fer públic l'informe de la Cambra de Comerç va escoltar *El món a RAC1* i hi va haver una crítica, especialment al paper de l'expresident del Parlament Roger Torrent, que ara treballa a la Cambra i té un paper rellevant en aquest informe. Tot i això, reconeix que hi ha un desvergonyiment que permet incomplir la llei de foment de la pau, la moció per desmilitaritzar Catalunya i la feina del pla director i el Fòrum Català per la Pau. Això obligarà el moviment pacifista a buscar els espais per rebatre aquests relats.
- **El cas de Caixa Enginyers i el filtratge d'inversions:** Gisbert respon que era una inversió que venia d'inèrcies. El mateix passa amb ONG del tercer sector al País Valencià, que tenen inversions en algunes entitats de finances no ètiques amb impactes negatius. La clau, defensa, és aconseguir un qüestionament automàtic, com va passar amb l'objecció al servei militar, quan els joves es plantejaven què farien. Defensa la campanya de Banca Armada com una forma d'obrir consciències i fer accions per visibilitzar les inversions de la gran banca. La qüestió és trobar allò que fa que les campanyes funcionin. Des del seu punt de vista, la de la Banca Armada ha donat resultats petits i, a més, reforça la banca ètica i cooperativa.

Les ConversESS van comptar amb el suport i participació de la Direcció General d'Economia Social i Solidària i el Cooperativisme.